

Komisja Etyki

Komisja do spraw Etyki Badań Naukowych w Instytucie Etnologii i Antropologii Kulturowej

„Wyobraź sobie czytelniku, że znalazłeś się nagle z całym swym ekwipunkiem, sam na tropikalnej plaży w pobliżu wioski tubylców, podczas gdy statek czy łódź, która cię tu przywiozła, odpływa i znika na widnokręgu” – pisał Bronisław Malinowski we wstępie do *Argonautów Zachodniego Pacyfiku* (1922). Malinowski dał nam, antropologom i antropologom, specyficzne dla naszej dyscypliny narzędzia badawcze. Jednak jako człowiek swojej epoki nie pisał (co nie znaczy, że nie myślał) o etycznym wymiarze etnografii: nie rozważał relacji wadzy w terenie (rasy, klasy, płci) ani wpływu kolonializmu, nie zastanawiał się nad ochroną danych osobowych. Dziś, niemal sto lat po publikacji jego zaoczycielskiej dla antropologii monografii, podważamy jego zasadami jeżeli chodzi o metody badań, nie możemy jednak uciec od pytania o etykę. Nasza Komisja stwarza przestrzeń, by wypracować odpowiedzi.

Skład komisji: dr [Renata Hryciuk](#) [1], mgr [Justyna Jasionowska](#) [2], dr [Amanda Krzyworzeka](#) [3], dr hab. [Magdalena Radkowska-Walkowicz](#) [4], prof. UW, dr hab. [Sławomir Sikora](#) [5], prof. dr hab. [Magdalena Zowczak](#) [6].

Komisja etyki - zadania

Komisja do spraw Etyki Badań Naukowych w Instytucie Etnologii i Antropologii Kulturowej:

- opiniuje projekty badawcze pod względem zgodności z branżowymi kodeksami etycznymi i obowiązującym prawem;
- wspiera społecznie IEiAK w przygotowaniu odpowiedzi na pytania dotyczące etyki we wnioskach grantowych;
- rozważa konkretne problemy etyczne związane z pracą antropologiczną.

Kodeksy etyki

W naszej pracy bazujemy na kodeksach etycznych stowarzyszeń branżowych, w szczególności kodeksie etyki [Amerykańskiego Towarzystwa Antropologicznego](#) [7]. Posiukujemy się też kodeksem [Towarzystwa Historii Mówionej](#) [8]. Jeżeli w badaniach zaangażowane są dzieci, naszym drogowskazem jest [Kodeks dobrych praktyk w badaniach z dziećmi](#) [9] przygotowany przez [Interdyscyplinarny Zespół Badań nad Dzieciństwem](#) [10] IEiAK UW. Kierujemy się również wskazówkami [Komisji Rektorskiej ds. Etyki Badań Naukowych z Udziałem Człowieka](#) [11] i oczywiście [RODO](#) [12].

Wyciąg z kodeksu etyki Amerykańskiego Towarzystwa Antropologicznego ([całkowicie dostępna tu](#) [7]):

1. Nie krzywdź

Przed przystąpieniem do badań musimy przemyśleć ich możliwe konsekwencje, szczególnie jeżeli badania dotyczą osób czy grup podatnych na zranienie. Nasze bezpośrednie działania nie mogą przynosić szkody osobom badanym. Należy także rozważyć ich dalekosiężne i niezamierzone konsekwencje względem badanych, ich społeczności, dziedzictwa i środowiska.

2. Otwartość i szczerze

Musimy otwarcie i szczerze mówić o celach, metodach, wynikach i sposobie finansowania naszych badań. Otwartość ta, podobnie jak świadoma zgoda, nie jest statyczna, lecz oznacza podejmowanie decyzji przed rozpoczęciem badań oraz na każdym ich etapie.

3. Uzyskaj świadomą zgodę badanych i niezbędne pozwolenia

Musimy uzyskać świadomą zgodę osób biorących udział w naszych badaniach. Obserwacja praktyk mających miejsce w przestrzeni publicznej zazwyczaj nie wymaga takiej zgody. Uzyskanie świadomej zgody jest dynamicznym, ciągłym i refleksyjnym procesem. Minimalnym spełnieniem kryterium uzyskania świadomej zgody jest podzielenie się z osobami badanymi celem i metodami naszej pracy, sposobem finansowania badań, ich spodziewanymi wynikami oraz prawami i obowiązkami osób badanych. Należy także omówić kwestię anonimowości i uznania. Jednocześnie pamiętajmy, że forma wyrażenia zgody (ustnie, na piśmie) ma znaczenie drugorzędne.

4. Ocena zobowiązań etycznych względem współpracowników i współpracowników oraz innych zaangażowanych osób

Badaczki i badacze często stoją w obliczu wzajemnie sprzecznych etycznych zobowiązań. W przypadku konfliktów etycznych najważniejsze są nasze zobowiązania wobec osób badanych, szczególnie jeżeli należą do grup wykluczonych.

5. Dostępność wyników

Wyniki naszych badań powinny zostać upublicznione, z uwzględnieniem możliwych etycznie uwarunkowanych czy wcześniej ustalonych z osobami badanymi ograniczeń. Przy podejmowaniu decyzji związanych z udostępnianiem wyników badań, badaczki i badacze powinni wziąć pod uwagę ochronę osób badanych, ich dziedzictwa i własności intelektualnej.

6. Ochrona materiałów i źródeł

Mamy obowiązek ochrony i bezpiecznego przechowywania materiałów i wyników naszej pracy zarówno w przypadku badań prowadzonych indywidualnie, jak i tych realizowanych we współpracy z innymi osobami. W sytuacjach spornych związanych z własnością materiałów czy wyników badań, o ile nie ustalono inaczej, zakłada się a priori, że badaczka/badacz jest właścicielem/właścicielem wygenerowanych przez niego materiałów czy wyników. Badaczki i badacze mają obowiązek chronić dane i zebrane materiały przed ich nieuprawnionym użyciem.

7. Etyczne i oparte na szacunku relacje zawodowe

Nasze wzajemne relacje zawodowe oraz wszelkie interakcje ze studentkami/studentami, współpracowniczkami/współpracownikami oraz działania związane z recenzowaniem i nadzorem nad pracą naukową innych powinny być oparte na szacunku i inkluzywne. Nie wolno nam wyzyskiwać osób, grup, zwierząt czy zasobów kulturowych i biologicznych. Jeżeli jesteśmy świadkami nadużyć, mamy obowiązek zgłoszenia ich odpowiednim władzom. (tłumaczenie i opracowanie: Agata Ignaciuk; współpraca: [Agnieszka Kościńska](#) [13])

W odniesieniu do ostatniego punktu, polecamy Państwa uwadze materiały na temat akcji [#metoo](#) [14] w antropologii oraz [równościową stronę UW](#) [15].

Materiały do pobrania

Wzór zgody na udział w badaniach: [zgoda_na_udzial_w_badaniu.docx](#) [16]

Wzór zgody na przetwarzanie danych osobowych: [zgoda_rododocx](#) [17]

Na skróty

- [Dziury](#)
- [Katalog biblioteki](#)

Stanowisko Komisji ds. Etyki Badań Naukowych IEiAK UW w sprawie badań etnograficznych w kontekście pandemii Covid-19: [stanowisko_komisji_pandemia.pdf](#) [18]

Kontakt: m.walkowicz@uw.edu.pl [19]

Więcej materiałów, z których mogą korzystać osoby pracujące na UW, znajduje się tutaj: [LINK](#) [11]

W przypadku bardziej złożonych projektów badawczych (interdyscyplinarnych, międzynarodowych) zachęcamy do kontaktu z [Komisją Rektorską ds. Etyki Badań Naukowych z Udziałem Człowieka](#) [11]

Powiązane materiały [Stanowisko Komisji ds. Etyki Badań Naukowych IEiAK UW w sprawie badań etnograficznych](#) [20]

Adres URL źródła: <https://etnologia.uw.edu.pl/instytut/struktura/komisja-etyki>

Odniesienia

- [1] <https://etnologia.uw.edu.pl/instytut/ludzie/pracownicy/renata-hryciuk>
- [2] <https://etnologia.uw.edu.pl/instytut/ludzie/pracownicy/justyna-jasionowska>
- [3] <https://etnologia.uw.edu.pl/instytut/ludzie/pracownicy/amanda-krzyworzeka>
- [4] <https://etnologia.uw.edu.pl/instytut/ludzie/pracownicy/magdalena-radkowska-walkowicz>
- [5] <https://etnologia.uw.edu.pl/instytut/ludzie/pracownicy/slalomir-sikora>
- [6] <https://etnologia.uw.edu.pl/instytut/ludzie/pracownicy/magdalena-zowczak>
- [7] <https://www.americananthro.org/LearnAndTeach/Content.aspx?ItemNumber=22869&navItemNumber=652>
- [8] <https://www.oralhistory.org/oha-statement-on-ethics/>
- [9] http://childhoods.uw.edu.pl/wp-content/uploads/sites/22/2016/04/kodeks_dobrych_praktyk_IzBnD.pdf
- [10] <http://childhoods.uw.edu.pl/>
- [11] <https://www.uw.edu.pl/universytet/wladze-i-administracja/komisje-i-zespoly/komisja-rektorska-ds-etyki-badan-naukowych-z-udzialem-czlowieka/>
- [12] <https://uodo.gov.pl/404>
- [13] <https://etnologia.uw.edu.pl/instytut/ludzie/pracownicy/agnieszka-koscianska>
- [14] <https://metooanthro.org/resources/>
- [15] <http://rownowazni.uw.edu.pl/>
- [16] https://www.etnologia.uw.edu.pl/sites/default/files/zgoda_na_udzial_w_badaniu.docx
- [17] https://www.etnologia.uw.edu.pl/sites/default/files/zgoda_rodz.docx
- [18] https://etnologia.uw.edu.pl/sites/default/files/stanowisko_komisji_pandemia.pdf
- [19] <mailto:m.walkowicz@uw.edu.pl>
- [20] <https://etnologia.uw.edu.pl/aktualnosci/stanowisko-komisji-ds-etyki-badan-naukowych-ieiak-uw-w-sprawie-badan-etnograficznych>